

5) อุปลักษณ์สร้างสรรค์ (creative metaphor) คือ สิ่งที่ผู้เขียนหรือผู้พูดสร้างขึ้นเพื่อแสดงความคิดหรือความรู้สึกเฉพาะในบริบทที่ผิดแปลกไปจากปกติ ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ฟังจำเป็นต้องใช้การตีความเพื่อทำความเข้าใจความหมายนั้น ซึ่งพบมากที่สุดในงานวิจัยนี้ คือ 44 ครั้ง

ภาพพจน์ทั้ง 5 ประเภทดังกล่าวมีการเปรียบเทียบกับสื่อเปรียบ (vehicle) ที่เป็นคำศัพท์ทางวัฒนธรรม 4 ประเภทตามการแบ่งของยูจิน ไนดา (1964) ดังนี้

1) วัฒนธรรมทางนิเวศวิทยา (Ecological culture) จำนวน 12 ครั้ง โดยมีการเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ คือ

- สัตว์ เช่น “a horse” “a starving pit bull” “butterflies” เป็นต้น
- ลักษณะต่างๆ ของธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เช่น “thin air” “the smoke” “a dark side” เป็นต้น
- ภูมิศาสตร์ เช่น “Thailand” เป็นต้น

2) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) จำนวน 11 ครั้ง โดยมีการเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ คือ

- กลุ่มเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เช่น “mirror” “phone” “the roof” เป็นต้น
- อาหาร เช่น “food” “water” “ยา” “milk” เป็นต้น
- สถานที่ เช่น “museums” เป็นต้น

3) วัฒนธรรมทางสังคม (Social culture) จำนวน 42 ครั้ง โดยมีการเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ คือ

- สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น “อันตราย” “ความรัก” เป็นต้น
- พฤติกรรมของมนุษย์หรืออาชีพ เช่น “ตำรวจ” “break the record” “throwing wild parties” เป็นต้น

- สัญชาติ เช่น “Americans” “The Russians” เป็นต้น
- ชื่อบุคคลหรือหน่วยงาน เช่น “PTT” “Democrat” “Navy” เป็นต้น
- กีฬาหรือเกม เช่น “จิวโรงใหญ่” เป็นต้น

4) วัฒนธรรมทางศาสนา (Religious culture) ไม่พบข้อมูล

จากการวิเคราะห์พบว่า กลวิธีการแปลภาพพจน์ที่นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2 มีดังต่อไปนี้

1. การแปลโดยใช้ภาพพจน์ กลวิธีการแปลนี้แบ่งออกเป็น 2 กลวิธีการย่อย ดังต่อไปนี้

1.1 การแปลเป็นภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับ คือ การใช้ภาพพจน์ในภาษาฉบับแปลประเภทที่เหมือนกับในต้นฉบับ นักศึกษาใช้กลวิธีการแปลนี้ในกรณีที่ภาพพจน์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบเป็นที่รู้จักดีในภาษาฉบับแปล การแปลเป็นภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับนี้เป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดฉบับแปล โดยมีการแปลอุปสรรคสามัญเป็นอุปสรรคสามัญมากที่สุด รองลงมา คือ การแปลอุปมาเป็นอุปมา แปลนามนัยเป็นนามนัย การแปลบุคลาธิษฐานเป็นบุคลาธิษฐาน และการแปลอุปสรรคสามัญเป็นอุปสรรคสามัญ ตามลำดับ นักศึกษาใช้วิธีการแปลโดยใช้ภาพพจน์ประเภทเดียวกับในต้นฉบับ ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายและรูปแบบจากต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลรับทราบข้อมูลที่ตรงกับข้อความในต้นฉบับ อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบที่นักศึกษามองว่าไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายหรือไม่เป็นที่คุ้นเคยในภาษาไทย จึงอาจทำให้ผู้อ่านฉบับแปลไม่เข้าใจความหมายของข้อความหรือสำนวนในฉบับแปลได้ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งทำให้สำนวนการเปรียบเทียบด้วยภาพพจน์บางส่วนในฉบับแปลไม่สามารถสื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างการแปลอุปมาเป็นอุปมาต่อไปนี้ คือ การแปล “No wonder Ping is becoming so fat. He eats like a horse.” ว่า “ไม่ประหลาดใจเลยที่ทำไม่ไปถึงอ้วน เพราะเขากินเก่งราวกับม้า” และการแปล “He looked at me for several endless seconds, the way a starving pit bull looks at raw meat.” ว่า “ได้ก้มมองมาที่ฉันเพียงไม่กี่วินาทีด้วยสายตาราวกับสุนัขพิทบูลจ้องเนื้อดิบ” เป็นต้น

1.2 การแปลเป็นภาพพจน์ประเภทอื่น คือ การใช้ภาพพจน์ในภาษาฉบับแปลประเภทที่ไม่เหมือนกับในต้นฉบับ กลวิธีการแปลนี้เป็นกลวิธีการแปลที่นักศึกษานำมาใช้ไม่บ่อยนัก ซึ่งเป็นการแปลอุปมาเป็นภาพพจน์ประเภทอื่นมากที่สุด รองลงมา คือ อุปสรรคสามัญ ส่วนอุปสรรคสามัญ บุคลาธิษฐาน และนามนัยไม่พบข้อมูลว่ามีการแปลเป็นภาพพจน์ประเภทอื่น นักศึกษาเลือกใช้วิธีการแปลนี้เมื่อภาพพจน์ที่อยู่ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักของคนไทย หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมและสังคมไทย นักศึกษาบางส่วนจึงเลือกใช้ภาพพจน์ประเภทอื่นที่มีความหมายเทียบเคียงได้มาใช้แทนในฉบับแปล เพื่อช่วยให้อ่านฉบับแปลสามารถเข้าใจความหมายภาพพจน์และเห็นภาพของการเปรียบเทียบที่ใกล้เคียงกับในต้นฉบับ เช่น การแปล ‘Music,’ he said, ‘was like food or water for me.’ ว่า “เขาบอกว่า ดนตรีเป็นอาหารหรือน้ำสำหรับเขา” ซึ่งเป็นการแปลอุปมาด้วยอุปสรรคสามัญ

2. การแปลโดยไม่ใช้ภาพพจน์ คือ การใช้ภาษาธรรมดาหรือคำพูดที่เข้าใจได้ง่ายในฉบับแปลที่เกิดจากการตีความหมายภาพพจน์ที่นำมาใช้เปรียบเทียบในภาษาต้นฉบับ กลวิธีการแปลนี้เป็นกลวิธีการแปลที่นักศึกษานำมาใช้มากที่สุดเป็นอันดับสอง โดยมีการแปลอุปมาโดยไม่ใช้ภาพพจน์หรือ

การแปลเป็นภาษาธรรมดามากที่สุด รองลงมาคือ การแปลอุปสรรคสามัญโดยไม่ใช้ภาพพจน์ ส่วนอุปสรรค นามนัย และบุคลาธิษฐานไม่พบข้อมูล นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการแปลนี้เมื่อความหมายของภาพพจน์ที่อยู่ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักหรือเข้าใจได้ยากสำหรับผู้อ่านฉบับแปล ดังนั้นนักศึกษาจึงใช้วิธีการสรุปความหรือการตีความหมายของภาพพจน์นั้นแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาธรรมดาหรือสำนวนที่เข้าใจง่าย โดยไม่ได้เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกับภาพพจน์ที่ปรากฏในต้นฉบับ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับความเข้าใจต่อเนื้อเรื่องของผู้อ่าน เช่น การแปล “The audience gave him a big hand.” ว่า “ผู้ชมปรบมือให้เขาอย่างกึกก้อง” และการแปล “จ้าวโรงใหญ่เลยคะ” ว่า “He is very angry.” ที่เป็นการแปลอุปสรรคสามัญด้วยภาษาธรรมดา

3. การแปลโดยใช้สำนวนไทย คือ การใช้สำนวนในภาษาไทยที่เป็นที่รู้จักดี และมีความหมายเทียบเคียงกับภาพพจน์ที่อยู่ในต้นฉบับได้ แต่สำนวนเหล่านี้ไม่ได้เป็นการเปรียบเทียบหรือใช้ภาพพจน์เช่นเดียวกับในต้นฉบับ กลวิธีนี้เป็นเป็นกลวิธีการแปลที่นักศึกษานิยมน้อยที่สุด แต่การใช้กลวิธีในการแปลเช่นนี้ส่วนใหญ่ที่พบทำให้ข้อความในฉบับแปลสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับ พร้อมกับมีความสละสลวยอีกด้วย เช่น การแปล “He looked at me for several endless seconds, the way a starving pit bull looks at raw meat.” ว่า “เขามองมาที่ฉัน ราวกับว่าจะกินเลือดกินเนื้อฉัน” ที่เป็นการแปลจากอุปมาเป็นสำนวนไทย และการแปล “He gave a sign of relief when his daughter won by a nose.” ว่า “เขาถอนหายใจอย่างโล่งอกเมื่อลูกสาวของเขาชนะแบบเส้นยาแดงผ่าแปด” ที่เป็นการแปลจากอุปสรรคสามัญเป็นสำนวนไทย

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2 ใช้กลวิธีการแปลเป็นภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่รักษาการเปรียบเทียบในต้นฉบับเอาไว้และถือว่าเป็นการแปลที่เคารพต้นฉบับอีกด้วย สอดคล้องกับที่สิทธา พิณีภูวคณ (2542: 1-37) ได้กล่าวไว้ว่า “การแปล คือการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งโดยรักษารูปแบบ คุณค่า และความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งความหมายแฝงซึ่งได้แก่ ความหมายทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด ความรู้สึก” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตกในประเด็นต่างๆ คือ นิเวศวิทยา วัตถุ สังคม ศาสนา และภาษา ดังนั้น กลวิธีการแปลดังกล่าวจึงอาจไม่สามารถสื่อความหมายของภาพพจน์ที่ปรากฏในต้นฉบับสู่ฉบับแปลได้อย่างครบถ้วนเสมอไป

ในกรณีที่นักศึกษาไม่สามารถใช้กลวิธีการแปลเป็นภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับ

ได้ เนื่องจากในต้นฉบับใช้ภาพพจน์ไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านชาวไทย นักศึกษาจึงแปลโดยใช้วิธีการแปลเป็นภาพพจน์ประเภทอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการปรับบทแปลของ ศัญฉวี สายบัว (2542: 63-78) ที่กล่าวว่า การที่ผู้แปลต้องพยายามรักษาความหมายเดิมไว้ให้มากที่สุดนั้น ผู้แปลจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอไปบ้างตามความเหมาะสม โดยที่ผู้แปลอาจใช้วิธีการปรับบทแปล ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขบทแปลให้ผิดไปจากต้นฉบับ แต่เป็นการทำโดยความจำเป็นเพื่อทำให้บทแปลนั้นอ่านเข้าใจได้ และสื่อความหมายได้เทียบเคียงกับความหมายในต้นฉบับ ยกตัวอย่างเช่น มีนักศึกษาบางคนแปล “A translation should mirror the style of the translator.” ว่า “งานแปลควรเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนสไตล์ของผู้แปล” ซึ่งเป็นการแปลอุปมาอุปไมยด้วยอุปมา ที่ทำให้สำนวนการเปรียบเทียบฟังดูลื่นหูและมีความสละสลวย พร้อมทั้งรักษาความหมายของข้อความในต้นฉบับไว้ได้อย่างครบถ้วน

ส่วนการเปรียบเทียบในต้นฉบับที่นักศึกษาไม่สามารถแปลเป็นภาพพจน์ได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมและสังคมไทย นักศึกษาบางส่วนจึงได้ใช้การการแปลโดยไม่ใช้ภาพพจน์โดยมุ่งเน้นความเข้าใจของผู้อ่านเป็นสำคัญ สอดคล้องกับคำกล่าวของ เมอร์เรย์ โนว์เลส และโรซามุนด์ มูน (Murray Knowles and Rosamund Moon, 2006: 89-94) ที่กล่าวว่า อาจมีภาพพจน์ที่เหมือนกันในภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทาง แต่บางครั้งก็อาจมีความแตกต่างในด้าน ความถี่หรือแบบแผนในการใช้ ดังนั้นผู้แปลจึงอาจเลือกใช้วิธีการแปลโดยใช้คำในรูปแบบที่แตกต่างไป บางครั้งภาพพจน์ก็ไม่สามารถแปลเป็นภาษาอื่นได้โดยตรง ถึงแม้ว่าอาจมีภาพพจน์ที่คล้ายคลึงกัน และมีความหมายโดยนัยเหมือนกัน หรือในบางครั้งก็อาจไม่มีภาพพจน์ที่แทนกันได้ ดังนั้นวิธีการแปลที่ดีที่สุดคือ การแปลโดยไม่ใช้ภาพพจน์ ตัวอย่างการแปลโดยไม่ใช้ภาพพจน์ที่ นักศึกษาใช้ในการแปลแบบฝึกหัดและข้อสอบในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2 เช่น การแปล “No wonder Ping is becoming so fat. He eats like a horse.” ว่า “ไม่สงสัยเลยที่ปิงอ้วน เพราะเขากินจุมาก” หรือแปล “I don’t know what I ate this morning, but I have been as sick as a dog all day.” ว่า “ฉันไม่รู้ว่าฉันกินอะไรไปเมื่อเช้านี้ แต่ฉันรู้สึกแย่มากทั้งวันเลย” เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างดังกล่าวเป็นความแตกต่างของวัฒนธรรมทางนิเวศวิทยาและรูปแบบการใช้ภาษาที่ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยมีรูปแบบการเปรียบเทียบที่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าหากใช้วิธีการแปลตรงตามต้นฉบับ ผู้อ่านชาวไทยก็อาจไม่เข้าใจ ดังนั้น นักศึกษาบางคนจึงแปลโดยการใช้สำนวนที่ผ่านการตีความหมายของการเปรียบเทียบเหล่านี้ออกมาแทน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า มีนักศึกษาบางส่วนที่ใช้สำนวนไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกับข้อความหรือภาพพจน์ในต้นฉบับมาใช้ในการแปลด้วย ยกตัวอย่างเช่น มีนักศึกษาบางคนแปล “That beautiful woman was born with a silver spoon in her mouth.” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบด้วยอุป

ลักษณะสามัญว่า “สาวสวยคนนั้นเกิดมาบนกองเงินกองทอง” ที่เป็นการใช้สำนวนไทยที่มีความหมายเทียบเคียงและสื่อความได้ตรงตามภาพพจน์ในต้นฉบับ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้สนใจในด้านการแปลภาพพจน์สามารถนำกลวิธีการแปลประเภทต่างๆ ตลอดจนการแก้ปัญหาในการแปลของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2 ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในการแปลภาพพจน์ คือ ภาพพจน์ที่ใช้ในต้นฉบับมักไม่มีใช้ในภาษาฉบับแปลหรือไม่เป็นที่รู้จักของผู้อ่านฉบับแปล และไม่สามารถแปลโดยใช้ภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับได้ รวมทั้งไม่สามารถหาภาพพจน์ในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกันมาใช้แทนได้ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลอื่น เช่น การแปลโดยไม่ใช้ภาพพจน์ เป็นต้น ซึ่งบางครั้งการเลือกใช้กลวิธีการแปลดังกล่าวอาจส่งผลต่อรูปแบบของภาษาและอรรถรสของเรื่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของนักแปล โดยเฉพาะนักแปลด้านบันเทิงคดีที่จะต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลภาพพจน์ที่สามารถสื่อความหมายตามต้นฉบับไปยังผู้อ่านฉบับแปลให้ได้ตรงหรือเทียบเท่ากับต้นฉบับมากที่สุด และต้องไม่ทำให้เนื้อเรื่องและอารมณ์ของเรื่องเสียไปด้วย นอกจากนี้ นักแปลโดยเฉพาะด้านบันเทิงคดีจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลเป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและถ่ายทอดความหมายโดยตรงและความหมายแฝงในภาพพจน์ได้อย่างเทียบเคียงกัน ดังที่ เค.จี.แอล. บาร์นเวลล์ (K.G.L. Barnwell, 1980: 101-122) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การแปลภาพพจน์นั้นผู้แปลต้องเข้าใจความหมายที่แท้จริงของภาพพจน์ และวัตถุประสงค์ที่ต้นฉบับต้องการจะสื่อ ซึ่งส่วนใหญ่คือเพื่อขยายความให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ข้อความนั้นจับใจผู้ฟัง หรือเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษากลวิธีการแปลภาพพจน์ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2 นี้เป็นเพียงการศึกษากลวิธีการแปลในประเด็นของภาพพจน์เพียง 5 ประเภทตามการแบ่งประเภทตามคำจำกัดความของ เมอร์เรย์ โนว์เลส และ โรซามุนด์ มูน (2006) คือ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย บุคลาธิษฐาน และอุปลักษณ์สามัญ เท่านั้น ซึ่งจริงๆ แล้วภาพพจน์อาจแบ่งได้เป็นนับสิบประเภท ขึ้นอยู่กับตำราและคำจำกัดความของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน เช่น การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) ปฏิพจน์ (oxymoron) อติพจน์ (hyperbole) การอ้างถึง (allusion) เป็นต้น ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานั้นไม่อาจจำเป็นต้องใช้นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษที่เรียนในวิชาการแปลก็ได้ เพราะมีวิชาอื่นๆ อีกหลายวิชาที่นักศึกษาอาจต้องใช้ความรู้

และทักษะในการแปล รวมทั้งความรู้ทางภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

6.3.1 ศึกษาการแปลภาพพจน์ประเภท การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) ปฏิพจน์ (oxymoron) อติพจน์ (hyperbole) การอ้างถึง (allusion) ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ในรายวิชาหลักการแปล 1 และหลักการแปล 2

6.3.2 ศึกษาการแปลภาพพจน์ในรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนภาษาอังกฤษ เช่น Writing Techniques in English วิชา English Essay Writing วิชา Advanced Essay Writing in English และวิชา Report Writing in English เป็นต้น

6.3.3 ศึกษาการแปลภาพพจน์จากแหล่งข้อมูล หรือสื่อประเภทอื่นๆ เช่น นวนิยาย ภาพยนตร์ สารคดี นิตยสาร ข่าว เป็นต้น